

॥ श्री नीलतंत्रोक्त लघुतर होम प्रयोग : ॥

हीं ॐ तत्रादौ स्थंडिलस्थानमागत्यासने उपविश्यतत्त्वत्रयेणाचम्यकुशत्रयतिलजलान्यादाय संकल्पं कुर्यात् ॥

" ॐ अद्यइत्यादिदेशकालौ संकीर्त्य-अमुकगोत्रोऽमुकदेवशर्माकर्तृकामुदेवतामुककर्माङ्गभूतहोमकर्माहं करिष्ये ॥ "

इति संकल्प्य पूर्वोक्तमन्त्रेण सूर्यार्घं दत्वा सामान्यार्घं संस्थाप्य पुजामण्डपस्य ईशानभागे चतुस्त्रकारं हस्तायाममङ्गुष्ठोन्नतम् स्थंडिलम्परिकल्प्य ॥

अर्घ्योदकेन मूलमन्त्रेण स्थंडिल सम्प्रोक्ष्य ॥

ततः मूलमुच्चार्य - ॐ अमुकदेवीस्थण्डिलाय नमः ॥

इति मन्त्रेण स्थण्डिलपूजयेदित्यर्चनम् ॥

॥ रेखाकरणं ॥

ततः स्थण्डिलमध्ये दर्भमूलेन वा स्फयमूलेनस्रुवमूलेन वा नमः इत्युच्चरन् प्रागग्रास्तिस्रो रेखा उदगग्रास्तिस्रो रेखा लिखेत् । (तत्र प्रागग्रा रेखा दक्षिणोपक्रमा उदगपवर्गा उदगग्राश्च पश्चिमोपक्रमाः प्रागपवर्गा लिखनक्रमः इति केचित्

प्रागग्ररेखासु

(१) ॐ मुकुन्दाय नमः ॥

(२) ॐ ईशानाय नमः ॥

(३) ॐ पुरन्दराय नमः ॥

उदग्ररेखासु

(४) ॐ ब्रह्मणे नमः ॥

(५) ॐ वैवस्ताय नमः ॥

(६) ॐ इन्दवे नमः ॥

इति लिखनक्रमेणैव गन्धपुष्पादिभिः पूजयेत् ॥

प्रणवमुच्चरन् सामान्यार्घजलेनाभ्युक्ष्य पीठदेवताः पूजयेत् ॥

ॐ अमुक देवीपीठ देवताभ्यो नमः ॥

हीं वागीश्वरीवागीश्वरयोर्योगपीठात्मने नमः ॥

रं वह्नैर्योगपीठात्मने नमः ॥

हीं सर्वशक्तिकमलासनाय नमः ॥

वागीश्वरीमृतुस्नातां नीलेन्दीवरसन्निभाम् वागीश्वरेण संयुक्ताम् इति ध्यात्वा तत्रावाह्य आवाहनादिमुद्राः प्रदर्श्य

ॐ ह्रीं वागीश्वरीवागीश्वराभ्यां नमः ॥

॥ अथ अग्नि स्थापनं ॥

(१) रं इत्यअग्निबीजेन सूर्यकान्तादि सम्भूतमरणिसम्भवं वा श्रोत्रियगेहजं वा वह्निंस्वर्णपात्राद्यन्यतमपात्रे शरावे वा निधाय पात्रान्तरेणाच्छाद्य समानीय ।

(२) फट् इत्यस्त्रमन्त्रेणाग्निं स्वदक्षिणे समाधाय ।

(३) हूं इति कवचमन्त्रेणाच्छाद्य तस्मात् क्रव्यादांशमादाय ।

(४) मूलं +हूं फट् क्रव्यादेभ्य स्वाहा

इति मन्त्रेण नैर्ऋत्ये क्षिपेत् ।

(ततोऽवशिष्टमग्निं देवांशं विचिन्त्य)

(५) मूलमन्त्रेण पुरतः संस्थाप्यमूलेन निरीक्ष्य इति वीक्षणम् । फट् इत्यस्त्रमन्त्रेण प्रोक्षणम् । फट् इत्यस्त्रमन्त्रेणदर्भैस्त्रिधाताडनम् । हूं इति कवचमन्त्रेणाभ्युक्षणम् ॥

ततः औदर्यवैन्देवाग्निभ्यां भौमस्य वह्निरैक्यं भावयेत् । वैन्दवो भूमध्यस्थो वह्निः ।

ॐ रं वह्निचैतन्यं कल्पयामि ॥ इति पावकचैतन्यं संयोज्य ।

(६) प्रणवेणादशधा वाऽभिमन्त्र्य ।

(७) वं धेनुमुद्रयाऽमृतीकृत्य ।

(८) फट् इति संरक्ष्य ।

(९) हूं इत्यवगुण्ठ्य गन्धपुष्पादिभिः पूजयेत् ।

(१०) ॐ रं वह्निमूर्तये नमः इत्यभ्यर्च्य ।

(११) कुण्डस्योपरि प्रादक्षिण्येन त्रिः परिभ्राम्य जानुस्पृष्टमहीतलः प्रणवोच्चारणपूर्वकमात्मनोऽभिमुखं शिवबीजधिया देव्या योनौ निःक्षिपेत् ॥

ॐ चित्पिङ्गल हन हन दह दह पच पच सर्वाज्ञाज्ञापय स्वाहा ॥

इति मन्त्रेण ज्वालिनीमुद्रया वह्निं प्रज्वालयेत् । ततः कृताञ्जलिः वह्निमुपतिष्ठेत् ।

॥ अग्नि उपस्थानं ॥

ॐ अग्निं प्रज्वलितं वन्दे जातवेदं हुताशनम् ।

सुवर्णवर्णममलं समिद्धं विश्वतोमुखम् ॥१॥

ततो "ॐ ऽग्ने त्वममुकदेवतानामासि" इति नाम कृत्वा ॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥ अनेनार्घ्यादिभिः अग्निं सम्पूज्य

ॐ अग्नेर्हिरण्यादिसप्तजिह्वाभ्यो नमः ॥

ॐ सहस्रार्चिषे हृदयाय नमः इत्यादि अग्निषडङ्गेभ्यो नमः ॥

ॐ अग्नये जातवेदसे इत्याद्यष्टमूर्तिभ्यो नमः ॥

ॐ ब्राह्म्याद्यष्टशक्तिभ्यो नमः ॥

ॐ पद्माद्यष्टनिधिभ्यो नमः ॥

ॐ इन्द्रादिलोकपालेभ्यो नमः ॥

ॐ वज्राद्यस्त्रेभ्यो नमः ॥

(१) सामान्यार्घजलेन पूर्वादिक्रमेण परिषिञ्च्य ।

ॐ रं अग्नये त्वा प्रोक्षमि ॥

(२) गर्भशून्यैर्दभैरग्रैः परिस्तरणं कुर्यात्

दक्षिणोत्तरयोः पूर्वग्रैः पूर्वपश्चिमयोरुत्तराग्रैर्दभैर्मूलभागानग्रभागैराच्छादयन् परिस्तरेदिति । (होतु दिशा न कार्य)

ॐ रं अग्नये त्वा परिस्तारमि ॥

(३) प्राचीं विहाय दक्षिणोत्तरपश्चिमेषु पलाशादिवृक्षसम्भवान् हस्तमात्रान् सविष्टारान् परिधीन् निःक्षिप्य तेषु प्रदक्षिण्येन पूजयेत् ।
(पूर्वे न कार्य)

ॐ ब्रह्मणे नमः ॥१॥

ॐ विष्णवे नमः ॥२॥

ॐ रुद्राय नमः ॥३॥

(पुनः पूर्वादिप्रादक्षिण्येन संपूज्य)

ॐ वामायै नमः ॥१॥

ॐ ज्येष्ठायै नमः ॥२॥

ॐ रौद्रायै नमः ॥३॥

ॐ अम्बिकायै नमः ॥४॥

॥ पात्रासादानं ॥

ततः आज्यस्थालीमादाय स्थंडिलस्य दक्षिणेभागे निधाय घृत निक्षिप्य मूलेन अष्टवारं अभिमन्त्र्य सव्यापसव्यमध्यभागेषु इडां पिङ्गलां सुषुम्णां ध्यात्वा होमं कुर्यात् ।

॥ आधार तन्त्रं ॥

॥ शुक्ल पक्षे ॥

(१) सुवेण नमः इति मन्त्रमुच्चरन्

दक्षिणभागाद्धृतमादाय ।

ॐ अग्नये स्वाहा ॥ अग्नये इदं न मम ॥१॥

(इत्यग्नेर्दक्षिणलोचने जुहुयात् ।)

(२)नमः इति वामभागाद्धृतमादाय

ॐ सोमाय स्वाहा ॥ सोमायेदं न मम ॥२॥

(इति वामलोचने जुहुयात् ।)

(३)नमः इति मध्यभागाद्धृतमादाय

ॐ अग्नीषोमाभ्यां स्वाहा ॥ अग्नीषोमाभ्यामिदं न मम ॥३॥

(इति वह्नेर्ललाटे मध्यनेत्रे जुहुयात् ।)

(४)नमः इति दक्षिणभागादाज्यमादाय

ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा अग्नये स्विष्टकृते इदं न मम ॥४॥

(इति वह्नेर्वक्त्रे जुहुयात् ।)

॥ कृष्ण पक्षे ॥

(१) सुवेण नमः इति मन्त्रमुच्चरन्

वामभागाद्धृतमादाय ।

ॐ सोमाय स्वाहा ॥ सोमायेदं न मम ॥१॥

(इति वामलोचने जुहुयात् ।)

(२) सुवेण नमः इति मन्त्रमुच्चरन्

दक्षिणभागाद्धृतमादाय ।

ॐ अग्नये स्वाहा ॥ अग्नये इदं न मम ॥२॥

(इत्यग्नेर्दक्षिणलोचने जुहुयात् ।)

(३) सुवेण नमः इति मध्यभागाद्धृतमादाय ।

ॐ सोमाग्निभ्यां स्वाहा ॥ सोमाग्निभ्यां मिदं न मम ॥३॥

(इति वह्नेर्ललाटे मध्यनेत्रे जुहुयात् ।) (४)नमः इति दक्षिणभागादाज्यमादाय

ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा ॥ अग्नये स्विष्टकृते इदं न मम ॥४॥

(इति वह्नेर्वक्त्रे जुहुयात् ।)

॥ महाव्याहृति होमं ॥

ॐ ॐ स्वाहा ॥ परमात्मने न मम ॥१॥

ॐ भूः स्वाहा ॥ अग्नये इदं न मम ॥२॥

ॐ भुवः स्वाहा ॥ वायवे इदं न मम ॥३॥

ॐ स्वः स्वाहा ॥ सूर्याय इदं न मम ॥४॥

ॐ भूर्भुवःस्वः स्वाहा ॥ प्रजापतये इदं न मम ॥५॥

॥ अग्निमंत्र होमं ॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥१॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥२॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥३॥

ततोऽग्नौ ततो देवीं समावाह्य षडङ्गहवनं चरेत् । मूलेन पीठपूर्वकं देवतां सम्पूज्य तन्मुखे

घृतेन मूलमन्त्रेण मूलेन षोडशाहुतिम् जुहुयात् ॥

ॐ मूलमन्त्रस्याङ्गदेवताभ्यः स्वाहा ॥

ॐ आवरणदेवताभ्यः स्वाहा ॥

॥ पूर्णाहुति ॥

तत्क्रमस्तु होमावशिष्टेन घृतेन सुचमापूर्य पुष्पतिलयवफलादिकं निधायाधोमुखेन सुवेण सुचं पिधाय तदग्रे पुष्पं दत्वा मूलाच्चतुरङ्गलं परित्यज्य शङ्खमुद्रया सुवस्रुवौ धृत्वा तन्मूलेनाभिसंलग्ने कृत्वोत्थितः ।

ॐ मूलं वौषड् ॥

दक्षिणमार्गे वौषड् अन्तेन दक्षिण पादपुरःसरम् पूर्णाहुतिमन्त्रं दद्यात् ।

एवं पूर्णाहुतिं दत्वा वह्निस्थामिष्टदेवतां पञ्चोपचारैः संपूज्य प्रणम्य षडङ्गमन्त्रेण सकलीकृत्य संहारमुद्रया स्थण्डिलदुद्धास्य वह्नेर्विसर्जनं कुर्यात् । इति हुत्वा पयसा जलेन वा मेखलासु वह्निं परिषिञ्च्य तन्मन्त्रेण पञ्चोपचारैः संपूज्य संप्रार्थ्य ।

" ॐ स्वस्ति श्रद्धां यशः प्रज्ञां विद्यां बुद्धिं श्रियं बलम् । आयुष्यं तेज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहन ॥१॥

ॐ भो भो वह्ने महाशक्ते सर्वकर्मप्रसाधक । कर्मान्तरेऽपि संप्राप्ते सान्निध्यं कुरु सादरम् ॥२॥

ॐ चिदग्निं देवतां चात्मन्य् उद्धासयामि नमः ॥ "

इत्युक्त्वा वह्निं प्रणम्य संहार मुद्रया हृदये समानीय क्षमस्वेति विसृज्य दक्षिणां

दत्त्वा अच्छिद्रावधारणं कुर्यात् । ।

प्रमाण -श्री नील तन्त्रे

" (नीलतन्त्रेऽपि :

नित्यहोमं प्रवक्ष्यामि सर्वार्थं येन विन्दति । सपर्यां सम्यगापाद्य बलिपूर्वं चरेद्विधिम् ॥

ततो होमं तर्पणञ्च चरेत् साधकसत्तमः । बलिवैश्वदिकञ्चैव ब्राह्मणःसमुपाचरेत् ॥

अर्घ्योदकेन सम्प्रोक्ष्य तिस्रो रेखाः समालिखेत् । विधिवदग्निमानीय क्रव्यादेभ्यो नमस्तथा ॥

मूलमन्त्रं समुच्चार्य कुण्डे वा स्थण्डिलेऽपि वा । भूमौ वा संस्तरेद्वह्निं व्याहृतित्रितयेन च ॥

स्वाहान्तेन त्रिधा हुत्वा षडङ्गहवनं चरेत् । ततो देवीं समावाह्य मूलेन षोडशाहुतिम् ॥

हुत्वा स्तुत्वा नमस्कृत्य विसृजेदिन्दुमण्डले ।.....)

Note:- This is a very short version of tAnrika homa prayoga based on outlines by nila tantraM . This prayoga can only used when one has shortage of time , dravyas , If one has limited knowledge of homa vidhi and other limitations . In case of ability always prefer the longer version . Also for those who wish to perform homa on daily basis (nitya homa) this homa prayoga can be employed .)

© 2016

All Rights reserved by: Animesh Nagar

'Only for personal use'